11. Закувала зозуленька. Антологія української народної творчості: Пісні, прислів'я, загадки, скоромовки: Для ст. шкільного віку. – К.: Веселка, 1989. – 606 с.

12. Козак С. Український преромантизм (Джерела, замовлення, контексти, витоки). – Варшава, 2003. – 226 с.

13. Могила А., Галка І. Поезії / Амвросій Могила, Ієремія Галка – К.: Радянський письменник, 1972. – 334 с.

14. Українські поети-романтики. – К.: Наукова думка, 1987. – 589 с.

15. Українські поети-романтки 20–40-их рр. XIX в. – К.: Дніпро, 1968. – 636 с.

16. Твори Амвросія Метлинського і Миколи Костомарова. – Львів.: Просвіта, 1906. – 481 с

УДК 82.09:82.1:93(477)

АЛЬТЕРНАТИВНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ІСТОРІЇ В РОМАНІ В.КОЖЕЛЯНКА "ЛЖENOSTRADAMUS": МІФОПОЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Савицька Н.С., аспірант

Сумський державний педагогічний університет ім. А.С.Макаренка

Стаття присвячена дослідженню міфопоетичної моделі історії в романі В.Кожелянка "Лжenostradamus".

Ключові слова: альтернативна історія, міфопоетична модель, космогонічна модель, хронотоп, архетип.

Савицкая Н.С. АЛЬТЕРНАТИВНОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ ИСТОРИИ В РОМАНЕ В.КОЖЕЛЯНКО "ЛЖENOSTRADAMUS": МИФОПОЭТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ / Сумской государственный педагогический университет им. А.С.Макаренко, Украина.

Статья посвящена исследованию мифопоэтической модели истории в романе В.Кожелянко "Лжenostradamus".

Ключевые слова: альтернативная история, мифопоэтическая модель, космогоническая модель, хронотоп, архетип.

Savitska N.S. ALTERNATIVE MODELING OF HISTORY IN THE NOVEL OF V.KOZELYANKO "LZENOSTRADAMUS": MYTHOPOETICAL ASPECT / Sumy State A.S.Makarenko Pedagogical University, Ukraine.

The articleis devoted to research of mythopoetical model of history in the novel of V.Kozelyanko "Lzenostradamus".

Key words: alternative history, mythopoetical model, cosmogonic model, chronotope, an archetype.

Історія є одним із найбільш популярних об'єктів художнього моделювання, незважаючи на те, що вона не терпить умовного способу. Моделювання спирається на категорію альтернативності, проблематизує одиничність вибору в певному пункті історичної біфуркації, а також підкреслює самоцінність віртуальної конструкції. Альтернативна дійсній художня реальність підкреслює умовність меж і можливість трансформації будь-якого об'єкта, навіть такого, як історія, що здається непорушним, оскільки є реалізованим [1, 5]. Першу спробу альтернативного моделювання історії зробив римський історик Тіт Лівій у IV ст. до н. е., змалювавши можливу війну Римської імперії проти Олександра Македонського, якщо б той був живим ("Історія Риму від заснування міста" Кн. IX). До сьогодні моделювання історії в художній літературі залишається однією з найбільш поширених і цікавих тем.

У сучасному літературознавстві активно досліджуються причини перестворення історії та засоби її моделювання (Д.Затонський, Н.Маньковська, З.Шевчук та ін.); аналізується одна з форм моделювання історії у фантастичній літературі – альтернативна історія (С.Бережний, А.Валентинов, Д.Володихин, Б.Невський, О.Петухова, І.Чорний). Проблема альтернативності досліджується й у межах інших наук: історії (О.Аксьонова, О.Бочаров, Б.Могильницький, С.Переслегин та ін.), філософії (М.Гефтер, С.Екштут, К.Поппер та ін.) тощо. Проте маловивченим залишається міфопоетичний аспект моделювання світу в українській фантастиці, зокрема в такому її різновиді, як альтернативна історія. Цей піджанр наукової фантастики являє собою художнє осмислення різних варіантів історичного розвитку (що було б якби?). У сучасній українській фантастиці цей вид представлений у творчості А.Валентинова,

В.Кожелянка, О.Ірванця, М.Матіос та ін. Для названих письменників альтернативність історії дає змогу створювати світи, у яких моделюються відповідно до авторського бачення історичні моменти, ключові для розуміння того чи іншого соціального або психологічного процесу. Окрім цього, письменники використовують фантастичне для створення нових міфологічних моделей історії. Дослідити одну з таких моделей, представлену в романі В.Кожелянка "Лжenostradamus", є метою цієї статті.

"Лжenostradamus" – фантастичний роман, присвячений темі історії сучасної авторові України, зокрема зображується період підготовки до чергових виборів Президента (1999 рік). Саме в цей рік усе людство чекало на здійснення пророцтва відомого французького астролога XVI ст. Мішеля Нострадамуса (72-й картен десятої центурії). Не розуміючи достеменно сенсу цього вірша, дехто чекав кінця світу, інші – приходу месії, але всі вірили в глобальні зміни в цілому Всесвіті. В Україні пророцтво пов'язали з виборами Президента. Саме навколо цих подій розвивається сюжет твору. І недарма головним героєм роману є політичний піармен, виборчий технолог Клим Староігл. Він бере участь у найбільш знакових подіях для України й усього людства: запускає застиглий у часі Всесвіт, у попередньому житті в XVI ст. виконує ряд небезпечних шпигунських доручень, що пояснюють такий, а не інакший хід історії, тоді ж віддає своє тіло для воскресіння Духовного Провідника Нації, у паралельному світі (Аль-Україні) воює з часо- й барвоїдами, і, нарешті, у сучасній Україні реалізує авантюрні ідеї передвиборчого штабу "дуже реального кандидата". Вигадані події динамічно й з гумором переплітаються з реальними. У творі поряд із художніми персонажами діють історичні (князь Байда Вишневецький, цар Іван Грозний і його помічник Малюта Скуратов, князь Острозький, султан Сулейман, Нострадамус та ін.).

У кінці роману Климу відкривається невтішне майбутнє Батьківщини, але залишається надія на інший шлях розвитку подій. Усе це дозволяють межі обраного письменником жанру, адже альтернативна історія передбачає необов'язковість того теперішнього, яке маємо, та розробку інших траєкторій розгортання подій, відповідальність за які лежить на зробленому в певну мить часу виборі. Що саме впливає на розвиток історії в тому чи іншому напрямку й намагається з'ясувати В.Кожелянко у своєму романі.

Відповідь на це питання найповніше дає міфопоетичний аналіз твору. В основі роману В.Кожелянка "Лжenostradamus" лежить космогонічна модель, яка базується на синтезі кабали й української міфології, що в поєднанні з гумором "засвідчує розвінчання старих постулатів і прагнення створити нові світоглядні засади" [2, 268].

Одним із найважливіших елементів космогонічної моделі є хронотоп – нерозривна єдність часу й простору. Специфіка часу в романі полягає в тому, що в основі творення моделі світу лежить ідея циклічного "відродження часу", заснована на постійному (періодичному) відновленні початкового й значущого, тобто на повторенні акту Творення, на космогонії [3, 83-147]. Роман починається розповіддю автора про те, як 20 квітня 1999 року застиг час і разом із ним увесь Всесвіт, окрім 10 обраних, які мали відродити час за допомогою ритуалу "Спочатку було слово". Час втрачає своє онтологічне значення, просторово-часові межі зникають, важливості набувають вектори в минуле й майбутнє. Головний герой роману, живучи в 1999 році, згадує своє попереднє життя в XVI столітті та бачить у паралельному світі майбутнє України. Таким чином, минуле й майбутнє поєднуються в теперішньому, утворюючи "нульову точку" [2, 269]. У зв'язку з повторенням акту Творення, час набуває сакрального значення.

Те ж саме стосується простору, де відбувається нове творення світу. Найбільш сакралізованими об'єктами простору є Карпати й "Дніпр небесний". А сакральним Місцем Сили (місцем проведення ритуалу відродження часу) стає Київ, що є міфологемою центру, символом якого виступає образ кабалістичного Дерева Життя, яким мандрує головний герой Клим Староігл із метою пізнати Слово, що запустить застиглий у часі Всесвіт. У кабалі Дерево Життя є символом Божественного творіння, єдиною реальністю, яка дозволяє людині виконати своє призначення й розкрити свій потенціал. Воно складається з 32 шляхів: це 10 сфірот і 22 лінії, що їх з'єднують. Клим не зміг пройти всі 10 сфірот: не зміг добровільно розлучитися з фізичним тілом навіть заради такої високої мети, як відновлення космосу. Обряд ініціації не відбувся: герой не зміг погрузитися в хаос, символічно померти для того, щоб відродитися для нового життя.

Автор, з одного боку, іронізує над такою малодушністю Клима, а з іншого – розглядає шлях відродження Всесвіту крізь призму етноментальних архетипних уявлень і міфологем, а саме: вводить образи-символи восьмикутної зірки (символ вічного сонця як джерела енергії світобудови), хреста (символ єднання Води й Вогню (Світла), де горизонтальна лінія означає пасивне жіноче начало, а вертикальна – чоловіче), фрагментарно подає уривки легенд про орів-сонцепоклонників. Автор недарма акцентує увагу на образах-символах сонця, оскільки для українців вони є архетипними, походять від знаків і зображень, що символізували давні уявлення про будову Всесвіту та залежність людини від небесних світил, передусім, від сонця. В українській міфології на початку світотворення стоять вогонь (сонце) і вода, як чоловік і жінка при народженні мікрокосмосу-людини. Тож у романі для ритуалу, яким відновиться рух у Всесвіті, необхідне Слово саме з мови напівлегендарної цивілізації Ор, що поклонялася богу Сонця Ра. Це слово Клим зміг пізнати, згадавши своє попереднє життя й обряд ініціації, який пройшов його пращур

Климентій Зорекіл. Унаслідок такого ритуалу Климентій віддає своє тіло для матеріалізації Духовного Провідника Нації як одного з найважливіших езотеричних атрибутів нації, який забезпечує її автентичність у Вищих Світах. Без езотеричних атрибутів (егрегор, сакральна символіка: барви, емблеми, славень, Духовний Провідник) неможлива матеріалізація екзотеричних (держава, мова, керівник держави, уряд, армія тощо). Значить, правомірним є твердження: "Що наверху, те й внизу". Все, що існує внизу, має архетипного двійника у вищих світах. У найрізноманітніших формах архетипні ідеї знаходять своє відображення внизу. Звідси – допоки Україна не має езотеричних атрибутів, неможливим є її повноцінне існування. Тому в XVI столітті українська нація шляхом проведення ритуалу ініціації отримала Духовного Народопровідника – козака Мамая, який "має достатній духовний потенціал, аби в населення Руси, яке перетворюється на гречкосіїв, свинопасів та жебраків, посіяти зерно войовничості, сили, шляхетності, що проросте козацтвом, лицарством, воїнством в Руси-Україні" [4, 89-90].

Вибір В.Кожелянком саме козака на роль Духовного Провідника нації пояснюється тим, що цей образ у етнічній свідомості українців став символом-архетипом волі й невмирущості. Образ козака є символом взаємодії двох провідних верств традиційного українського суспільства: духовної та військової, символом єдності відунів і воїнів, які забезпечували енергетичний і фізичний захист, підтримували цілісність і життєву волю народу. Цей синтез бойової активності й мудрості українці втілили в назві козак-характерник, а персоніфіковано – в імені козак Мамай. Козацтво й характерництво – релікти прадавньої орійської традиції в українській культурі.

Суть козака-лицаря – священний героїзм у обороні рідного краю, відсутність страху перед фізичною смертю. Суть відуна-характерника – яснобачення, духовне провідництво й цілительство свого народу. Саме такими рисами воїна-лицаря й відуна-чародія в міфопоетичній свідомості українців наділений козак-характерник Мамай, який є космогонічним уособленням українського народу. У романі він традиційно зображений: "сидить Мамай під грушею, грає на кобзі, в зубах люлька, поряд чарка і пляшка, шабля і пістоль, рушниця і порохівниця, трохи далі осідланий кінь, прив'язаний до встромленого в землю списа" [4, 88]. Поєднання таких символів, як спис – кінь – дерево, утворює певну систему образів в українському фольклорі. Така система в зразках усної народної творчості формує описи магічних дій або ж задіяна в ритуалі. Мамай – це ідеальний образ, що дає міфологічне вирішення проблеми України, показує шлях, яким треба прямувати, – шлях синтезу й універсалізму. В образі козака Мамая народна міфологія поєднала, здавалось би, несумісні риси – риси воїна (зброя, кінь) і мудрого філософа (поза, у якій сидить Мамай, вираз очей, кобза). Це вже не є звичайна людина – це надлюдина, яка володіє новими можливостями, у стані вирішувати принципово нові завдання. У міфічному образі козака Мамая втілилась проблема синтезу двох частин української душі. Лицарський дух Козака-Мамая відкриває нам таїну стійкості України. Суть цього одкровення в єдності духовної й військової сили, мудрості й дієвості. До подібного універсалізму наближалася українська козацька еліта (особливо XVI-XVII ст.), яка була високодуховною й високоосвіченою, володіла високими інтелектуальними, моральними та водночас бійцівськими якостями.

Єдине, чим відрізнялося традиційне зображення Мамая та його образ у романі – це очі. Вони були не карі (як на традиційних картинах), а різнокольорові, як у головного героя Клима та його пращура: праве око синє, ліве – чорне. Це ще раз підтверджує обраність як Мамая, так і Клима. Хоча часто очі різного кольору вважалися міткою диявола (булгаківський Воланд), у цьому творі це ознака обранця Вищих сил, який бачить більше, ніж прості смертні, і може долати часопросторові межі.

За допомогою образу козака Мамая В.Кожелянко описує найефективнішу модель української держави – козацьку. Водночас автор змальовує занепад України напередодні XXI століття. Аналізуючи причини такого розвитку подій, він подає міфологічні шляхи їх вирішення. Проблеми розвитку української державності полягають у нехтуванні езотеричними атрибутами. Наприклад, замість одного потужного егрегора нації Україна має три: україно-український, російсько-російський та україно-російський, які викликають постійну колотнечу, що негативно впливає на земну Україну. Ще один езотеричний елемент – герб у вигляді Тризуба є політичним знаком українства, але немає суттєвої окультної сили й потребує доповнення сакральними для України символами (хрест – символ створення єдиним Богом світу, символ християнства; октаграма – символ космічного закону кругообігу, зірка Богоматері, арійський знак, зафіксований на трипільському посуді та українських писанках). Причиною занепаду України також є перекручення прапору. Недарма УНР проголошувалася саме під жовто-блакитним прапором, а не синьо-жовтим. Символіка жовтого кольору – сонце. Тож, символіка прапору має бути сонце – небо, а не небо – пшениця. Щодо гімну, то уже в самій назві є неприпустимі елементи: заперечення "не", слово "вмерла", що не сприяє розвиткові країни. До того ж бракує закликів типу "Слава", "Хай живе", "Вперед" тощо та звернень до Вищих сил, наприклад, "Боже, бережи". Отже, нехтування окультними символами, езотеричними атрибутами веде за собою занепад процесу державотворення, що підтверджує основний закон езотерики: що наверху, те й внизу. Недивно, що Клим, потрапивши з України в паралельний світ Аль-Україну, побачив тривалу війну з часоїдами й барвоїдами, які намагаються перетворити Аль-Україну на чорно-біле кіно. І це не може не відображатися в житті земної України. Тому майбутнє України, яке Климу показав капітан Мішель Нотр-Дам, вжахнуло героя.

Капітан Мішель Нотр-Дам з Аль-України є алюзією на відомого французького провидця XVI ст. У романі ці два образи мають певні відмінності. Якщо в пророцтвах "земного" Нострадамуса події здебільшого пов'язані з датами й планетами та є своєрідною грою цифрами, то Мішель Нотр-Дам із паралельної реальності, показуючи Климові майбутнє, враховує взаємозв'язок і взаємовплив реальних і альтернативних світів, знаючи, що пророцтво не може бути остаточним чи обов'язковим. Таким чином, Нострадамус – це водночас пророк і лжепророк. З одного боку, спроба розрахувати події й попередити про них людство, а з іншого – недооцінка ролі людини в творенні цих подій. Тому пророцтва мають місце бути, але їх справдження залежить від того, який вибір зробить Людина в певний час у певному місці.

Це ж стосується й напророченого майбутнього України, що мав змогу побачити Клим у паралельному світі. Незважаючи на безрадісність побаченого, вихід із такої ситуації є. Полягає він у відродженні в сучасній Україні Духовного Провідника нації, архетипного героя, який би сконцентрував енергетичну силу й волю нації. Саме про прихід такого героя писав у своїх "Центуріях" Мішель Нострадамус. Спробу провести ритуал ініціалізації, повторити події XVI ст. зробив на Софійському майдані напередодні виборів Президента України Кандидат Кандидатович. Але це ритуальне дійство перетворилося у фарс. Автор саркастично зображує події цієї ночі у відповідно названій главі "Зачарований лох".

Образ Кандидата Кандидатовича є збірним, безликим, шаблонним, про що говорить саме "ім'я" героя. В.Кожелянко у властивій йому іронічній манері створює типовий для України образ кандидата в Президенти: грубуватий, не надто розумний, цинічний, безкультурний у своїх вчинках і мові, за яким стоїть цілий штаб виборчих технологів і міцна фінансова підтримка. Кандидат Кандидатович є міфічним персонажем сучасної історії, усі його компоненти є міфічними, починаючи від біографії, закінчуючи виборчою програмою. Автор дотепно, навіть із сарказмом, показує, у чому полягає "битва за врожай" (за врожай виборчих голосів): підкуп, застосування найрізноманітніших піар-технологій, участь у штучних масових заходах – "виставах", підготовка диверсій та запасних планів захоплення влади, залучення справжніх і несправжніх містиків, астрологів, езотериків тощо. І все це заради єдиної мети – захопити (або не випустити з рук) владу. У комічних епізодах про Кандидата Кандидатовича й учителя танців, про спробу підкупити французького професора-нострадамусознавця, про проведення ритуалу "Зачарований лох" автор показує, до якого ступеня людина здатна принижуватися й морально деградувати заради цієї примарної мети. Навіть священний ритуал воскресіння духу Провідника нації підпорядкований банальному бажанню, "щоб той виконував наші конкретні бажання", "без зусиль впливати на події в нашому матеріальному світі" [4, 104]. Яка мотивація, такий і Провідник, відповідно, такий і шлях розвитку країни. Про подальші дії Кандидата Кандидатовича й про те, чи став він Духовним Провідником нації, автор залишає на роздуми читачам.

Таким чином, пророцтво Нострадамуса про прихід справжнього лідера, Провідника нації не справдилося. Але наприкінці твору автор символічно подає надію на світле майбутнє України. Так, у пансіонаті для минулих днів з'являється 32 жовтня 1999 року, що так і не відбулося в Україні. Цифра 32 складається з трійки й двійки. Згідно з кабалістичним ученням перша цифра символізує пасивну енергію Матері, а друга – мудрість Батька. Тож цифра 32 виражає перехід від ідеального в реальне. Дата 32 жовтня – це майбутнє України, яке хоча й не настало ще, але залишає надію на перемогу добра над злом, Космосу над Хаосом. Знаковою є бійка в пансіонаті між 32 жовтня 1999 року та 20 квітня 1999 року (день, коли у Всесвіті застиг час), яка завершилася тріумфальною перемогою 32 жовтня, що знову ж таки свідчить про невмирущу надію на відновлення гармонії між Україною та її відповідником у Вищих світах.

Отже, у романі "Лжenostradamus" В.Кожелянко не просто застосовує традиційний ігровий підхід до трактування історії, який визначає її як поле для експериментів, пошуку, нових відкриттів, а створює міфопоетичну модель, у якій мікрокосмос (людина) і макрокосмос (Всесвіт) є нерозривною універсальною єдністю, де кожен компонент не може існувати самостійно і де без того чи іншого елемента неможливий повноцінний розвиток системи. Історія у творі – це не просто набір фактів і дат, це люди, які діють у певний час, у певному місці, роблять свій вибір, зумовлюючи той чи інший шлях розгортання подій. В.Кожелянко створює два типи героя: національного, котрий здобуває для України славне майбутнє (козак Мамай у тілі Климентія Зорекола), і того, хто виконує найгірший сценарій (Кандидат Кандидатович). Кожен із персонажів утілює відповідний шлях розвитку. Яким шляхом йти, залежить саме від вибору Людини. З метою підкреслити важливість і відповідальність цього вчинку автор використовує образну (козак Мамай, Кандидат Кандидатович, восьмикутна зірна, хрест тощо) та числову (32 шляхи Дерева Життя, 32 жовтня 1999 року тощо) символіку. Майбутнє (32 жовтня) для України настане, якщо люди зроблять правильний вибір, який полягає в поверненні до національних традицій, до своєї історії, до природи. Саме такий шлях, на думку В.Кожелянка, забезпечить гармонійний розвиток української нації, що й знайшло відображення у створеній ним міфопоетичній моделі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шевчук З. Засоби моделювання історії в постмодерній українській прозі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.01.06 "Теорія літератури" / Зоя Володимирівна Шевчук. – К., 2006. – 19 с. – Режим доступу: "http://www.nbuv.gov.ua/ard/2006/06szvpup.zip"
2. Литвиненко Т. Міф у сучасній фантастичній літературі / Тетяна Миколаївна Литвиненко // Мова і культура. – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2009. – Вип. 12. – Т. X (135). – С. 266-270.
3. Элиаде М. Миф о вечном возвращении / Мирча Элиаде. – СПб: Алетейя, 1998. – 250 с.
4. Кожелянко В. Лжenostradamus: [роман] / Василь Кожелянко. – К.: Факт, 2000. – 128 с.

УДК 821.161.2-1. 03:34(4777.64)

ПІСНІ ГУЛЯЙПІЛЬСЬКОЇ ВОЛЬНИЦІ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Сердюк А.В., здобувач

Запорізький національний університет

У статті розглядається історія створення деяких творів гуляйпільського циклу пісень. Підкреслюється, що, незважаючи на близькість до фольклорних зразків, поезії Г.Лютого та Л.Верьовки, присвячені темі махновського руху, ґрунтуються на реальних історичних фактах, звернення до яких покликане сформувати адекватні уявлення про діяльність та ідеологію Н.Махна.

Ключові слова: поезія, пісня, частівка, гуляйпільська вольниця, махновський рух, Н.Махно

Сердюк А.В. ПЕСНИ ГУЛЯЙПОЛЬСКОЙ ВОЛЬНИЦЫ: ИСТОРИЧЕСКИЙ АСПЕКТ / Запорожский национальный университет, Украина.

В статье рассматривается история создания некоторых песен гуляйпольского цикла. Подчёркивается, что, несмотря на близость к фольклорным образцам, поэзии Г.Лютого та Л.Верёвки, посвящённые теме махновского движения, базируются на реальных исторических фактах, обращение к которым призвано сформулировать адекватные представления о деятельности и идеологии Н.Махно.

Ключевые слова: поэзия, песня, частушка, гуляйпольская вольница, махновське движение, Н.Махно.

Serdyuk A. THE SONGS OF HULYAIPOLE VOLNITSA: HISTORICAL ASPECT / Zaporizhzhya National University, Ukraine.

This article reviws the history of origination of some songs related to Hulyaipole period. It is emphasized that regardless of the fact that G.Lutiy and L.Verevka poetical works devoted to Makhno's movement conform to folklore standards, they are based on real historical facts. Applying to these facts is aimed at defining an appropriate conceptions of N.Makhno activity and ideology.

Key words: poetry, song, chastooshka, Hulyaipole volnitsa, Makhno's movement, N.Makhno.

У новітній Україні особливої літературознавчої уваги заслуговують поезії з яскраво вираженою тенденцією до історіософського осмислення української дійсності періоду громадянської війни. Останніми роками спостерігається активізація літературознавчого інтересу до художньої інтерпретації махновської тематики. Проте осмислення цієї суперечливої сторінки вітчизняної історії ще потребує здійснення ґрунтовного літературознавчого дослідження. Махновська тематика в пісенній поезії стала об'єктом досліджень Л.Гайчур, В.Михайлюти та інших. Запропонована стаття є спробою аналізу специфіки відтворення теми махновського руху в поезіях Г.Лютого та Л.Верьовки, які стали піснями. Вони ще майже не досліджені, і це визначає наукову цінність цієї статті.

Чимало зразків поетичної творчості Г.Лютого засвідчують спробу художнього осмислення подій громадянської війни, зокрема ролі Нестора Махна та його потужної військової сили. Осмислюючи феномен махновщини як військово-політичного руху, автор оперує реальними історичними фактами, на що вказують окремі мікрообрази його поезій. Інтерпретація теми махновщини в творчості Г.Лютого відзначається тенденцією до відтворення в поетичних текстах саме народної оцінки цього феномена гуляйпільської революційної дійсності. Численні фольклорні джерела свідчать про масову підтримку населення щодо махновців, переважно позитивну оцінку їхньої діяльності, тому саме в контексті глибоко народної позиції доцільно розглядати поезії гуляйпільської тематики в творчості Г.Лютого.

Поезії Л.Верьовки, присвячені темі махновщини, позначені наявністю ряду особливостей на образному та проблемно-тематичному рівнях. Поетеса не вдається до оцінки всього махновського руху. Відтворюючи еміграційні сторінки біографії Нестора Махна, вона акцентує увагу на емоційних